

אורי צבי גרינברג

כל כתביו

כרך כ

יצירות בידיש חלק ראשון
געזאַמלטע ווערק ערשטער באַנד

כתבים מן השנים תרע"ב-תרפ"א
כתבים פֿון די יאָרן תרע"ב-תרפ"א

מוסד ביאליק · ירושלים

כרך כ במהדורת כל כתבי אורי צבי גרינברג יוצא לאור בסיוע
קרן א"י לרנר לקידום והחדרת היידיש ותרבותה בישראל
קרן ראובן ואדית הכט

Uri Zvi Grinberg
Collected Works
Twentieth Volume

Yiddish Works Part One

תרגום מיידיש: שלמה צוקר

עורך המהדורה: דן מירון
מערכת: דן מירון, ישראל ייבין ז"ל, עליזה גרינברג-טורמלכא, בת שבע ברק
מרכזות המערכת: מיקי פקלמן, עטרה קליגמן
הגהת יידיש: אלי פורמן, צילה גודרוב-ויצמן
ניקוד והגהת עברית: יצחק רפפורט
מלאכת הספר: צבי נרקיס ז"ל
הרישום על גבי הכריכה על פי רישום של אורי צבי גרינברג
תצלום המחבר: גלויה ועליה התאריך 14.1.1916, באדיבות מכון 'גנזים'
גב הגלויה בעמוד 30

©

מסת"ב 978-965-536-331-9

זכויות היוצרים בידי עזבון המחבר

כל זכויות ההדפסה, הפרסום, ההוצאה לאור וההפצה

שמורות למוסד ביאליק • ירושלים תשפ"א

סודר ע"י רונית גלעד

נדפס בדפוס מאורולך, ירושלים

Copyright held by author's estate

Printing, publication, publishing and distribution rights—

By the Bialik Institute, Jerusalem 2021

Printed in Israel

ערגען אויף פֿעלדער
אי־שם בשדות

כתבֿים פֿון די יאָרן 1912–1921
כתבֿים מן השנים תרע"ב–תרפ"א

ערגען אויף פעלדער

— מיין אויג איז איינס, וואָס לאָזט אַצינד
אויף האַרטן פעלדז, וואָס לעבן הייסט,
אַ שטילע טרער...

גאַרט זיך מיין זעל נאָך די שטילסטע געזאַנגען פֿון האַרפֿן;
ציטערט דאָס האַרץ ביים געקליר פֿון פֿליזין און אייזן.
פֿון זיידן איך האָב אַ ירושה פֿון אַלטצייט געהייליקט:
אַ טרויריקע האַרף און אַ בלוטיק באַשריבענעם פֿנקס...

מיין זיידע געווסט האָט אַ מאָל ווי אַ שווערד צו דערהייבן,
נאָר האָט ער זיין שווערד אין די אייגענע בלוטן פֿאַרלוירן.
און ר'האַט מיט די אייגענע בלוטן אַ פֿנקס געשריבן,
און ער האָט אַ טרויריקע האַרפֿע ירושה געגעבן — — —

I

בלאַנקען די שווערדן אויף זוניקע וועגן,
קלירן די שווערדן ביים שיין פֿון לבנות —
שווייגן די מוזן...
דאָך מינע איז וואַכיק!
און איך בין דער איינציקסטער זינגער...

רופֿן די מענטשן צו צעוס און מאַרסן,
איז שויס פֿון דער וועלט אַ מזבח —
עס איז נאָך מיין שטיבל אַ רוֹקער היכל
פֿאַר ליבעגעזאַנג, און פֿאַר טרויער...

II

אַ גיב מיר פֿרישע בליִונגרויטע בלומען!
בלומען וואָס דערמאַנען מיך אין בלוטן...
עס גיסן דאָך אויף אַלע פעלדער בלוטן —
זענען ווייסע בלומען נישט פֿאַראַנען...

אִי־שֵׁם בְּשֻׁדוֹת

— כְּזֹאת עֵינִי, אֲשֶׁר כָּעַת
עַל זֶה הַסֵּלַע הַקָּשָׁה שֶׁשְּׁמוֹ חַיִּים,
נוֹשְׁרֵת דְּמַעְתָּה הַחֲרִישִׁית...

נִכְסְפֵת נִפְשִׁי אֶל שִׁירָה חֲרִישִׁית שֶׁל נֶבֶל;
הַלֵּב מֵרַטֵט לְצִלְלִי הַבְּרָזֵל וְהַנְּשִׁק.
מֵאֵת זְקֵנֵי מוֹרְשָׁה מִימֵי קֶדֶם קִדְשִׁיתִי:
נֶבֶל נוֹגָה וּפְנִקֵס רְשִׁימוֹת בְּדַמִּים...

יָדַע זְקֵנֵי לְפָנִים לְהַנִּיף אֶת הַחֶרֶב,
אֲבָל זֶה הַחֶרֶב לוֹ אֲבָדָה בְּמוֹ דְּמִיו.
וּבְמוֹ דְּמִיו אֱלוֹ אֶת זֶה הַפְּנִקֵס הוּא כְּתַב
וְנֶבֶל נוֹגָה הוּא צִוָּה יִרְשָׁה אַחֲרָיו — —

א

בְּרַק חֲרָבוֹת בְּדַרְכֵים שְׁטוּפֵי שְׁמֵשׁ,
שֶׁקְשׁוֹק חֲרָבוֹת בְּזִהְרֵי יְרַחִים —
שׁוֹתְקוֹת הֵן הַמוֹזוֹת...
אֶךְ מוֹזָה שְׁלִי עוֹד עָרְהָ!
נוֹתַרְתִּי אֲנִי לְבַדִּי שֶׁר יְחִיד, יְחִידִי...

קוֹרְאִים בְּגִי־אָדָם אֶל זְאוֹס וּמָרֶס
וְחִיק הָעוֹלָם הוּא מְזַבַּח —
חֲדָרֵי לְבָדוֹ עוֹד הֵיכַל הוּא רוֹגֵעַ
לְשִׁיר אֶהָבָה וּלְתוֹגָה...

ב

הוּ הֵבִי לִי פְּרָחֵי אָדָם רַעֲנָנִים!
הַפְּרָחִים הַמְזַכְרִים לִי דְּמִים...
הֵן הַשְּׁדוֹת כָּלֶם מְאֲדִימִים מְדַמִּים הֵם —
לְבֶן הַפְּרָחִים עֵתָה אֵינְנוּ...

אינהאלט

ערגעץ אויף פֿעלדער

ערגעץ אויף פֿעלדער

- 10 'גאָרט זיך מײַן זעל נאָך די שטילסטע געזאַנגען
I 'בלאַנקען די שווערדן אויף זוניקע וועגן' 10
II 'אַ גיב מיר פֿרישע בלינגדריטע בלומען!' 10
III 'דערציילן מיר מענטשן פֿון זוניקע וועלטן' 12
IV 'אַ זון איז פֿאַרגאַנגען... די בלוטיקסטע' 12
V 'אַ מעשהלע בלוטיק – אַ זון פֿון דער' 12
VI 'פֿון ביידע זײַטן פֿעלד איז שטיל... ס'איז' 14
VII 'זע איך די בלוטיקע פֿעלדער אין אָוונט' 14
VIII '...אַנדערע זינגען די פֿריידקריגעזאַנגען' 16
IX 'מינחצײַט, גייט איר אויף פֿעלדער' 16
X 'איין מויל וואָס קען זאָגן: גענוג! און קיין' 16
XI '...דאָס לעבן איז קעניג פֿון פֿרילינג און' 16
XII 'אין אַלבאַסטער־געבערג שטייט אַ היכל' 18
XIII ערגעץ אויף פֿעלדער, איצט גיסן זיך בלוטן' 18
XIV '...איך וויל: אייער פֿוס זאָל שוין מער נישט' 18
XV 'אַ זין פֿון גאַטס גענאָד און וועלטן' 20

מיט האַרציקער ליבשאַפֿט

- I 'ערגעץ אויף פֿעלדער געווען זענען' 22
II 'ערגעץ אויף פֿעלדער וווּ קאָרן פֿלעג' 22
III 'ערגעץ אויף פֿעלדער געקריצט איז מײַן' 22
IV 'דרייַ הערצער גליען הייליק זיך אין' 24
V 'אין טויטער שטערן־ווייטקייט שלאָפֿט' 24
VI 'ציט אַ פֿויגל שטיל פֿאַרבייַ מײַן פֿענצטער' 24
VII '— וואָס קרענקט עס דײַן הערצעלע?' 26
VIII 'עס ציטערן די לעפֿצן, און בעטן דײַן' 26
IX 'איך לאָז מײַנע גאַלדהאַר אויף הפֿקר' 26
X 'איך האָב אין מײַן גערטל די בייטן' 28
XI '...איך האָב צום קלאַוויר מיך געבויגן' 28
XII 'דער לעצטער וואָס פֿאַרבייַבט נאָך פֿונעם' 28
XIII 'עס שווייגט די מיידלהאַר זײַט ס'קלינגען' 30

כתבֿים פֿון די יאָרן תרע"ב-תרפ"א (1912-1921)

אין יענער נאַכט... 34

אונטער דײַנע שוואַרצע לאָקן...

- I 'אונטער דײַנע שוואַרצע לאָקן' 40
II '...לעב מיט קושן אויף מײַן שיקזאַל' 42
עס ציטערט אַ שטערן... 44
צווישן ביימער... 46
צו דיר...
I 'האַסט הייליק צעעפֿנט דאָס טירל' 48
II 'האַסט הייליק געשענקט מיר די ציטריקע' 48
III 'האַסט הייליק געזיגלט מיט הייסקייט' 48
מיט די פֿרייהייט־שפֿרות... 50

פֿון מײַן לידערבוך

- 'די מענטשן, די פֿרומע אַרום' 52
'איך בין אין דעם גערטל פֿון רוזין' 52
'עס בליען בלומען פֿיל בייַ דעם פֿרילינגסוועג' 52
'בלויק איז דער וועג אין דער פֿרילינגסצײַט' 54
'קושט דעם וואַנדערשטויב פֿון מײַן קליידזוים' 54
'פֿיל וועגן בין איך אין דעם לעבן געגאַנגען' 54
'ס'איז ווייט די היים... ס'איז נאַכט אַרום' 56
'אויף דער שוועל, פֿאַרלאַזט, פֿון דײַן' 56
'זוי אין גרינע ווינטלעך, וואָלט פֿלאַטערן' 56
'עס ברענט אין וואַלד יעד' דעמב און צווייג' 58
'...אַלבאַסטער־ריין דאָס סטרומיקל' 58
'...איך זאָל דיר דערציילן פֿון זונען' 60
'איך האָב געריסן קריעה שוין' 60
'...קיין עכאָ פֿון קלאָגן עס האָט נישט מײַן' 60
'אַוודאי ווילן בלומען נישט פֿאַרבייען' 62
'איך האָב געטרוימט אַ גאַנצע נאַכט' 62
'ווען איך וואָלט די טרערן אויף בלומען' 62
'פֿון פֿרעמדן לאַנד אַ מלאַך שוועבט' 64
'ביידע מיר זוכן זיך וועגן פֿאַרפֿרעמדט – ' 64
'עס ציט אַ שוואַלב צום שוואַלבנלאַנד' 64
'— ביסט ווייט אַזוי... אַ יאָ, כ'בין ווייט' 66
'ביים ברעג – ' 66
'זוי שווער עס איז דער וועלט מיט זומער זיך' 68
'זוו נאָר עס פֿירט דײַן וועג – טראָג מיט מײַן' 70

אי־שם בשדות

- אי־שם בשדות
- 11 'נְכֻסֶפֶת נִפְשִׁי אֶל שִׁירָה חֲרִישִׁית שֶׁל גַּבַּל'
- א 'בָּרַק חֲרָבוֹת בְּדָרְכִים שְׁטוּפֵי שֶׁמֶשׁ' 11
- ב 'הוּ הָבִי לִי פְּרָחֵי אָדָם רַעֲנָנִים' 11
- ג 'שָׁחוֹת לִי הַבְּרִיּוֹת עַל עוֹלְמוֹת שֶׁל שֶׁמֶשׁ' 13
- ד 'שֶׁמֶשׁ שְׁקַע... הַדְּרָכִים עֶקְבוֹת הַדָּם' 13
- ה 'סִפּוֹר עֶקְבֵּי הָאֵם – בֵּן וּוְלָגָה נֶפֶל' 13
- ו 'שְׁתֵּי פְּאוֹת שְׂדֵה שׁוֹקֵטוֹת... וְלִלְהָ' 15
- ז 'אֲנִי רוֹאָה אֶת שְׂדוֹת הַדָּם בְּשַׁעַת עֶרְבִית' 15
- ח '...אֲחֵרִים יִשְׁירוּ שְׁשׁוֹן קְרָבוֹת עַל קְבָרֵיכֶם' 17
- ט 'בְּשַׁעַת מְנַחָה, כִּי אֶל שְׂדוֹת־אֲחֵרֵי קְרָבוֹת' 17
- י 'הִפָּה הָאֶחָד שְׂיֻכּוֹל לְאִמְרֵי דִּי! לְבַל יִשְׁפְּכוּ' 17
- יא '...הַחַיִּים הֵם מַלְכוּת הָאֲבִיב וְהַקִּיץ' 17
- יב 'הֵיכַל בְּהַרְרֵי שֵׁשׁ לְבָן לְאֵל אֲמוֹר' 19
- יג 'אֵי־שֵׁם בְּשָׂדוֹת נִשְׁפָּף עֵתָה דָם' 19
- יד '...רְצוּנִי הוּא כִּי כֹף רַגְלְכֶם לֹא תִדְרֹךְ' 19
- טו 'הוּ, בֵּן חֶסֶד־הָאֵל וְטוֹב הָעוֹלְמוֹת' 21
- בְּרַחֲשֵׁי־לֵב אוֹהֵב
- א 'אֵי־שֵׁם בְּשָׂדוֹת הַתְּחוֹלְלוֹ הַקְּרָבוֹת' 23
- ב 'אֵי־שֵׁם בְּשָׂדוֹת שֶׁגִּדְלוּ שָׁם דָּגָן' 23
- ג 'אֵי־שֵׁם בְּשָׂדוֹת שְׁמֵי חֲרוֹת עָלֵי אֲבָן' 23
- ד 'לְבָבוֹת שְׁלֹשָׁה יוֹקֵדִים בְּקֶדֶשׁ אֲהַבְתֶּם' 25
- ה 'בְּמִרְחַק הַכּוֹכְבִים הַמַּת נָם הַרְקִיעַ' 25
- ו 'לְפָנַי חֲלוּנֵי צִפּוֹר חוֹלְפֵת חֲרָשׁ' 25
- ז '— מַה צֶּעַר מִיִּסֵּר לְבָבְךָ הַקָּטָן בְּתִי!' 27
- ח 'רוֹטְטוֹת שְׁפֵתַי, שׁוֹקְקוֹת קִרְבְּתְךָ' 27
- ט 'אֶת זֶהֱב שְׁעָרֵי אֲפִקְרָה לְרוּחַ' 27
- י 'בָּאתִי אֶל בֵּין עֲרוּגוֹת גִּנְתִּי' 29
- יא '...יִשְׁבְּתִי שָׁחָה לְפָסְנֶתְךָ — לוֹ יִצִּיפוּ' 29
- יב 'הָאֲחֵרוֹן שֶׁיִּשְׁרַד מִשְׂדֵּה־דָם —' 29
- יג 'שׁוֹתֵק נֶבֶל עֲלֵמָה בְּצִלְצֵל חֲרָבוֹת' 31

כתבים מן השנים תרע"ב-תרפ"א (1912-1921)

- בְּאוֹתוֹ לִלְהָ... 35
- תַּחַת שְׁחוֹר מַחְלְפוֹתֶיךָ... 35
- א 'תַּחַת שְׁחוֹר מַחְלְפוֹתֶיךָ' 41
- ב '...בְּנִשְׁקוֹתֶיךָ גּוֹרְלִי' 43
- כּוֹכַב מְרַצֵּד... 45
- בֵּין אֵילָנוֹת... 47
- לְךָ... 47
- א 'פְּתַחַת בְּקֶדֶשׁ פֶּשֶׁשׁ לְבָבִי' 49
- ב 'בְּקֶדֶשׁ חֲנוּת מִבְּטִים רוֹטְטִים לִי' 49
- ג 'בְּנִשְׁקֶךָ אֶת פִּי הַחוֹשֵׁק חוֹתֶם קִדְשָׁה בּוֹ נִתְתָּ' 49
- עִם שׁוֹפְרוֹת הַדְּרוֹר... 51
- מִסְפָּר שִׁירֵי
- 'הָאֲנָשִׁים הַטּוֹבִים סְבִיבוֹתֵינוּ' 53
- 'אֵל גִּנַּת הַנְּרָדִים' 53
- 'פּוֹרְחִים פְּרָחִים בְּצַד דְּרֹךְ הָאֲבִיב' 53
- 'לְבִלְבוּבִית הִיא הַדְּרֹךְ לְעֵת הָאֲבִיב' 55
- 'נִשְׁקוּ אֶת הָאֶבֶק שֶׁבְּשׁוּלֵי סוֹת נְדוּדֵי!' 55
- 'רְבוֹת הַדְּרָכִים בְּחִלְדֵי שְׁהִלְכְתִּי' 55
- 'בֵּיתִי רְחוֹק... סְבִיב הַלֵּיל' 57
- 'עַל מִפְתָּן מַעוֹן אֲבִיךָ בְּעִזּוּבָה' 57
- 'כְּבִהֵק מִרְפָּרְךָ בְּרוּחוֹת יִרְקָרְקִים' 57
- 'בּוֹעֵר בִּיעַר כָּל אֵלוֹן וְכָל עֵנָף' 59
- '...טְהוֹר כְּבִהֵט הוּא הַפֶּלֶג' 59
- '...הִלְךְ אֶסְפֵּר עַל שְׁמֹשׁוֹת' 61
- 'כְּבָר קִרְעֵתִי קִרְעֵה עַל מִתִּי' 61
- 'אִין הַד לְאֵלִית לְבָבִי הַמְקוֹנֵן' 61
- 'הֵן פְּרָחִים לֹא יֵאָבוּ כִּי תֵבֵל פְּרִיחְתֶּם' 63
- 'חֲלוּם חֲלַמְתִּי כָּל הַלֵּילָה' 63
- 'לוֹ דַּמְעוֹתַי עַל פְּרָחִים נְטִפוּ' 63
- 'מֵאֲרֵץ נְכָרָה דוֹאָה מִלְאָךְ' 65
- 'מִנְכָרִים שְׁגִינוּ נְתִיב נִבְקֵשׁ — —' 65
- 'סְנוּנִיַת אֶל אֲרֵץ־סְנוּנִיּוֹת נִמְשַׁכְתִּי' 65
- '— — רְחַקְתָּ כֹּה... אֲכֹן רְחוֹק אֲנִי, יִלְדָה' 67
- 'עַל הַחוּף — —' 67
- 'כְּקִשׁוֹת עַל הָעוֹלָם פְּרִדְתוּ שֶׁל הַקִּיץ' 69
- 'אֵל אֲשֶׁר תּוֹבִיל דְּרָכְךָ — שְׂאֵי סוֹד אֲהַבְתִּי' 71